

CONTACONTES del segle XXI

En un temps en què manen mòbils i tauletes, **engrescar els nens a agafar un llibre** no és feina fàcil. Com es pot aconseguir?

MARTA ESPAR

FOTO: DAVID BORRAT

La Meritxell Yanes és actriu i directora, però, una mica per casualitat, una mica per guanyar-se la vida de joveneta, va començar a explicar contes i ja no ho pot deixar. Avui forma part del grup de contacontes Va de Contes (www.vadecontes.cat), un col·lectiu d'actors i actrius que es defineixen com a "rondallaires de l'ull viu amb un bagatge de milers de sessions de contes a les maletes". L'Oriol Toro és periodista i responsable d'un portal de notícies, però se sent narrador de cap a peus. És un dels set amics que un dia van decidir muntar el grup Vivim del Cuentu (www.vivimdelcuentu.org), creat el 2006 per acostar contes i històries tradicionals a petits i grans. Tant la Meritxell com l'Oriol –i igual que la majoria dels contacontes d'aquest segle XXI– viuen d'una altra feina, però les editorials, les biblioteques o entitats del lleure els contracten per anar a explicar un conte on creuen oportú. I asseguren que la màgia que es crea quan les paraules comencen a inundar una sala té poc a envejar a la de qualsevol pantalla.

Com són els narradors del segle XXI? Quina funció tenen? Per què segueixen omplint amb tant d'èxit sales i aules, malgrat la inundació de tauletes, ordinadors i videojocs que tenen els nanos al seu voltant? El Rubén Martínez Santana és narrador oral i formador de contacontes: porta més de 12 anys com a professor del taller *Atrapa la paraula*, del Consorci de Biblioteques de Barcelona, entre d'altres. Des de petit ha

escrit històries per ser explicades en veu alta. Llavors, a la seva Caracas natal les representava amb titelles als seus amics. Avui, instal·lat des de fa dècades a Catalunya, compleix 30 anys com a narrador oral. Funcions? Segons Martínez Santana (www.rubenmartinezsantana.com), la primera funció del contacontes és convocar la creativitat de la gent perquè imaginin, vegin, escoltin.

Transmetre valors

Però aquest narrador expert insisteix que, a part de ser un art en si mateix, també té una finalitat pedagògica. Des de sempre, les mares o pares, àvies o avis, han intentat transmetre els valors que els semblaven més oportuns a través de les històries que han explicat als fills o néts. A més, els contes també poden tenir un efecte terapèutic, en abordar un sentiment o un estat d'ànim que costa d'acceptar, com la gelosia

El contacontes Rubén Martínez creu que la seva primera funció és convocar la creativitat

Explicar contes pot resultar pedagògic perquè ajuda a transmetre valors

davant del naixement d'un germà o per què no és bo dir mentides. "I també pot aclarir conceptes, com fan alguns contes que, per exemple, expliquen conceptes de matemàtiques; poden fer descobrir al lector/oient que les mates són divertides", afegeix. Però el més essencial, assegura, és que "mentre siguem humans, seguirem explicant contes" perquè "és una excusa per trobar-se amb l'altre, una trobada que s'ha celebrat des dels inicis de la paraula".

L'Oriol Toro, contacontes de Vivim del Cuentu, que va ser format de la mà de Martínez Santana, també té clara la funció del narrador del segle XXI: "Despertar la gent!", contesta amb passió. "Estem adormits, anem a mil per hora i superaccelerats pel món, i asseure't durant una horeta a escoltar una altra persona, que t'explica una història que et transporta a espais màgics i et porta a implicar-te en les situacions que et va relatant,

MÀGIA. Escoltar contes desperta la creativitat i la imaginació de la canalla, i els pot acostar més fàcilment a la lectura.

EN ACCIÓ. La Meritxell Yanes forma part del grup gironí Va de Contes. Quan acaba la seva narració anima la canalla a remenar contes de paper.

t'ajuda a despertar-te, tenir noves idees i fer similis amb la vida real".

I és que els contes no són només cosa de nens. I, si no, només cal assistir a una sessió d'un contacontes en una biblioteca, escola, casa o espai lúdic per observar com els pares o adults acompanyants acostumen a quedar fascinats per la història. "Els contacontes no som necessaris –diu l'Oriol Toro, conscient que es tira pedres sobre la pròpia teulada–; de fet, tothom pot ser un contacontes fantàstic, i els pares, els que més. Jo m'he fet narrador gràcies al fet que els meus pares, mestres tots dos, eren fantàstics contacontes".

Tècnica i formació

Però per ser un narrador oral professional cal aprendre tècniques d'expressió oral, teatral, com dissenyar i estructurar una sessió, com escol·lir un conte i tota una sèrie de tasques que requereixen una formació. La Meritxell Yanes (www.meritxellyanes.com) explica que ella estava estudiant i treballant d'actriu quan va

decidir apuntar-se a un curs de formació perquè en aquell moment, l'any 1999, des de la Diputació de Girona es va impulsar una campanya per potenciar el conte a les biblioteques. Des de llavors fins ara el nombre de sessions ha caigut per culpa de la crisi, però a Catalunya continua havent-hi una forta tradició narradora i un gran nombre de grups (www.contacontes.cat) que saben anar-se adaptant als nous temps.

"Explicar contes és diferent que fer teatre, perquè el contacte amb el públic és molt directe i enriquidor", assegura la integrant del grup gironí Va de Contes. De manera semblant als molts altres grups de contacontes que hi ha al país, aquest col·lectiu de Celrà es reuneix una o dues vegades al mes per compartir experiències i objectius. Ho tenen clar: "L'hora del conte no és escenificar, sinó narrar". I, entre altres coses, serveix també per potenciar la lectura. "Quan acabo la sessió –explica la narradora i actriu–, acostumo a incitar els nens perquè remenin contes a

la biblioteca i els expliquen als seus pares". Llavors faran ells de contacontes i "se'ls despertaran la imaginació i les emocions".

I és que, tal com també apunta l'Oriol Toro, "escoltar un conte et fa descobrir més coses de la vida i, en identificar-nos amb els personatges, aconseguim entre tots formar personetes a partir dels exemples que surten al conte".

Un conte i un follet

Un altre exemple. La Rat Cebrián és mestra. Tanmateix, disfruta com una nena quan visita les cases en divendres o dissabte al vespre per muntar una sessió de contes amb el seu estimat follet. La Rat és part del col·lectiu Entre T(r)es (entretres.blogspot.com.es), format per ella i dues amigues més –l'una bibliotecària i l'altra dinamitzadora cultural–, i expliquen contes a domicili per les comarques de Tarragona. Però van un pas més enllà encara: cobren els seus serveis en espècies. És a dir, en lloc de cobrar diners, reben el que la família que visiten desitgi

.....
"Tothom pot ser un contacontes fantàstic, i els pares els que més", afirma Oriol Toro

.....
"L'hora del conte no és escenificar, sinó narrar", afirma la contaire Meritxell Yanes

oferir-los. Pot ser una cistella de verdures, uns sabons casolans, una traducció necessària o que els deixin una casa per un cap de setmana a la Vall d'Aran.

Compten que una sessió de contacontes costaria uns 60 € i, per tant, animen els pares a fer que no sigui una sorpresa, sinó que pactin amb els nens que els poden oferir a canvi. "No volem que els diners siguin un impediment per escoltar un conte", explica Cebrián.

Els favorits

D'històries n'expliquen de tots colors. Amb mil i un personatges. Però, com tothom, els contacontes també tenen els seus preferits. Per exemple, un dels contes favorits de la Meritxell Yanes és *El carrer de les bruixes*, publicat per Edebé Edicions. L'Oriol Toro va estrenar-se com a contacontes amb el llibre que explica la història de l'adopció de la seva neboda: *Busco una mare*, de l'Editorial La Galera. Al Rubén Martínez Santana li encanta *Un pasito y otro pasito*, d'Ediciones Ekaré. I el vostre preferit, quin és? —

Idea original 'We love reading'

Rana Dajani, professora a la Universitat de Hashemite, a Jordània, va viure amb els seus fills als Estats Units durant 5 anys. Va quedar fascinada pel fet que cada barri tingués la seva biblioteca i va crear un nou concepte de biblioteca que està triomfant arreu del món: el projecte *We love reading*. A falta de biblioteques, Dajani va demanar que a la pregària dels divendres s'anunciés que l'endemà, a la mateixa mesquita, ella explicaria un conte. Va buscar-ne uns quants que no tinguessin contingut religiós i va convèncer les llibreries perquè els hi cedissin. Amb 100 llibres de partida, Dajani animava els petits oients de la seva hora del conte a endur-se algun dels contes a casa i que el tornessin al cap de quinze dies, a la propera sessió. Avui, després de molts premis internacionals, *We love reading* és present en molts més països de l'Àfrica, l'Àsia i l'Amèrica Llatina.

En família

Carlos González

Un bany relaxant?

Es diu sovint que el bany és un moment relaxant per als nadons, gairebé un moment màgic de contacte físic i afectiu, i que convé banyar-los a última hora, perquè la relaxació els ajudarà a dormir

També es diu que, per motius d'una cosa anomenada "higiene", cal banyar els nens (i sobretot els nadons) cada dia. Sembla que si no tens prou higiene agafaràs tota mena de malalties (però jo, com a metge, no sé quines malalties serien). Sempre m'han sorprès aquestes afirmacions. He vist nadons que, almenys durant una temporada, ploren i ploren perquè el bany no els agrada gens ni mica. N'he vist que no dormen ni amb bany ni sense. He vist bebès que sí, disfruten del bany, però no sembla que això els relaxi, més aviat fan rialles, xipollegen amb entusiasme amb els ulls molt oberts i ho deixen tot perdut. I pel que fa a la higiene, quan jo era petit el que era normal era dutxar-se un cop per setmana. Els dissabtes. Encara que estiguessis net. Recordo que als meus llibres escolars es parlava d'higiene, però no de dutxa, sinó de rentar-se cada matí les mans i la cara, encara vestit amb els pantalons del pijama i una samarreta de tirants (era un llibre il·lustrat).

He buscat informació científica sobre el bany i no he aconseguit trobar estudis sobre nadons. Sí sobre prematurs, encara hospitalitzats. Un estudi taiwanès, de fa vuit anys, mostra que "el bany rutinari no només altera el son dels prematurs, sinó que també incrementa les conductes d'estress". En un estudi nord-americà, fa nou anys, banyaven els prematurs cada dos dies o bé cada quatre dies, i feien cultius de la flora cutània; no van trobar diferències, ni hi va haver cap infecció atribuïble a la freqüència dels banys. Conclouen que cada quatre dies ja està bé (no he trobat cap estudi que compari quatre dies amb sis o vuit). Els bebès a terme, esclar, no són com els prematurs. D'una banda, es pot imaginar que el bany no els resultarà tan estressant. Com a mínim, no a tots. Però els prematurs tenen el sistema immunitari més immadur, i estan exposats als perillous microbis que poblen els hospitals; segur que els nadons a terme, tranquil·lament protegits a casa seva, poden estar encara més de quatre dies sense banyar-se.

En conclusió: si el seu fill disfruta amb el bany, enhorabona. Però si veu que ho passa malament, pot reduir molt la freqüència dels banys o rentar-lo simplement amb una esponja. I si no li va bé fer-ho a la nit, el pot banyar a qualsevol altra hora. Això sí, no deixi mai el seu fill sol a la banyera, ni tan sols subjecte amb suposats mecanismes de seguretat, fins que tingui cinc anys. Ni un segon. Si truquen a la porta, que s'esperin.

Carlos González és doctor en pediatria